

Ohjausryhmän esitys talouden tasapainottamiseksi

Loppi

Miksi talouden tasapainottaminen?

Kuntatalouden käänne ja sen vaikutukset Lopelle

- Suomen valtion talous ajautui taantumaan 2023 loppua kohti kuljettaessa, mutta Kuntaliitto arvioi, että vuoden 2023 aikana kuntatalous asettuisi tasapainoon huomattavien poikkeuserien kuten verohäntien ansiosta.
- Tilinpäätösten valmistuttua voidaan todeta, että kuntatalouden todellinen kehitys on jäänyt sote-uudistuksen vaikutusten alle: Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan koko kuntatalouden alijäämä painui 2023 vahvasti miinukselle: tilastot osoittavat kuntasektorille lähes 1,4 miljardin euron alijäämää. Hyvinvointialueiden alijäämä oli ennakkolukujen mukaan 1,6 miljardia euroa. Yhteensä kuntien ja hyvinvointialueiden alijäämä nousi viime vuonna kolmeen miljardiin euroon. Alijäämä kasvoi 2,6 miljardilla eurolla vuoteen 2022 verrattuna – eniten koko tilastohistorian aikana.
- 2024 talousarvioiden perusteella kuntien talousnäkökymät heikkenevät nopeasti. Synkentyvän talouden taustalla on useita syitä: verohäntien poistuminen, talouskasvun vaimeus, keskimääräistä ansiotasokehitystä korkeampi palkkojen nousu, ostopalveluiden kallistuminen, esim. varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nousu sekä erilaisten rahoitusvastuiden (muun muassa työttömyydestä) lisääntyminen nostavat kuntien kustannuksia.
- Viimeisin kuntien heikentyvään talouteen vaikuttava erä oli kuntien 11/2023 Black Friday, joka kohdisti kuntien valtionosuusrahoitukseen yllättäen satojen miljoonien eurojen lisäleikkauksen. Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee sopeutuspainetta koko kuntatalouteen tuleville vuosille. Vuonna 2023 negatiivisen vuosikatteen kuntia on vain muutama, mutta taloussuunnittelukauden loppua kohden määrä nousee.
- Hallituksen kehysriihen päätökset huhtikuussa 2024 hieman paransivat Lopen talouden näkymiä. Vuodelle 2025 verorahoitus on kuitenkin kasvamassa vain 483 000 euroa, kun samaan aikaan toimintakate on kasvamassa 1,2 miljoonaa euroa.

Kuntatalouden käänne ja sen vaikutukset Lopelle

- Lopella huoli talouden tasapainosta konkretisoitui, kun vuoden 2024 talousarviota valmisteltaessa kävi selväksi, että kunnan nykyinen menojen kasvuvauhti ylittää jatkuvasti odotettavissa olevan verotulojen ja valtionosuuksien vuosittaisen kehityksen. Tämä näkyy selvästi myös painelaskelmasta, joka kuvaa kunnan talouden kehitystä tilanteessa, jos kunta ei tee korjaavia toimenpiteitä.
- Mikäli kunta ei löydä riittävästi taloutta tasapainottavia keinoja (lisää tuloja tai vähemmän menoja), kunnan taseessa 31.12.2023 olevat ylijäämät yht. 17,2 M€ on syöty vuoteen 2030 mennessä. Hyvän ylijäämäkertymän vuoksi Lopella kuitenkin on mahdollisuus jaksottaa toimet pidemmälle ajalle.
- Huolestuttavin talouden heikkenemisen indikaattori on vuosikatteen mahdollinen kääntyminen negatiiviseksi (2025 ja 2027->), mikä toteutuessaan tarkoittaa, että kunta ei pysty kattamaan oman toiminnan kustannuksia saamallaan rahoituksella – ja joutuu ottamaan lainaa esim. palkkojen maksuun.
- Lopella on edessään myös palveluverkon aktiivinen sopeuttaminen kunnan laskevan väestöennusteen vuoksi. Vuoteen 2030 mennessä Lopen kunnan asukasluvun ennustetaan olevan noin 400 asukasta nykyistä alhaisempi. Syntyvyyden laskusta johtuen nuorimmat ikäluokat pienenevät eniten. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palvelutarpeet supistuvat 2020-luvun aikana

Lopen painelaskelma ilman sopeutustoimia 5/2024

Loppi	Trendi 2017-2022		971 <-"Verohäntä"		1 573 <-VOSerä				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Asukasluku	7 749	7 692	7 650	7 606	7 560	7 518	7 474	7 434	7 396
Veroprosentti	21,50	8,86	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90
Toimintakate 1000 e	-50 020	-21 170	-21 768	-22 938	-23 435	-24 389	-25 270	-26 149	-27 065
Toimintakatteen muutos 1000 e	-5 285	28 851	-599	-1 170	-497	-954	-880	-879	-916
...muutos %:ia	11,8 %	-57,7 %	2,8 %	5,4 %	2,2 %	4,1 %	3,6 %	3,5 %	3,5 %
Tuloverotulo 1000 e	28 852	14 530	14 138	14 982	15 730	16 139	16 445	16 766	17 097
Kiinteistövero 1000 e	2 106	2 203	2 450	2 451	2 556	2 582	2 609	2 637	2 665
Osuus yhteisöveron tuotosta 1000 e	2 818	1 829	1 400	1 364	1 433	1 528	1 574	1 621	1 670
Verotulot yhteensä 1000 e	33 776	18 562	17 988	18 796	19 719	20 249	20 628	21 024	21 432
Valtionosuudet 1000 e	18 681	6 309	4 931	4 607	4 461	4 288	4 695	4 635	4 569
...muutos 1000 e	1 324	-12 372	-1 377	-325	-146	-173	407	-59	-66
...muutos %:ia	7,6 %	-66,2 %	-21,8 %	-6,6 %	-3,2 %	-3,9 %	9,5 %	-1,3 %	-1,4 %
Verorahoitus yhteensä 1000 e	52 457	24 871	22 919	23 402	24 180	24 537	25 323	25 659	26 001
...muutos 1000 e	2 950	-27 586	-1 951	483	778	357	786	336	342
...muutos %:ia	6,0 %	-52,6 %	-7,8 %	2,1 %	3,3 %	1,5 %	3,2 %	1,3 %	1,3 %
Käyttökate 1000 e	2 437	3 701	1 151	464	745	148	53	-490	-1 063
Rahoitustuotot ja -kulut 1000 e	-203	-382	-568	-615	-676	-741	-817	-923	-1 066
Vuosikate 1000 e	2 234	3 319	584	-151	69	-594	-763	-1 412	-2 129
Poistot 1000 e	2 118	2 317	2 448	2 413	2 385	2 360	2 327	2 298	2 324
Satunnaiset tulot ja menot 1000 e	0	-537	0	0	0	0	0	0	0
Yli-/alijäämä 1000 e	115	465	-1 864	-2 564	-2 316	-2 954	-3 090	-3 710	-4 453
Kumulatiivinen jäämä 1000 e	18 270	17 195	16 871	14 307	11 991	9 037	5 947	2 237	-2 217
Kumulatiivinen jäämä eur/as	2 358	2 436	2 205	1 881	1 586	1 202	796	301	-300
Nettoinvestoinnit 1000 e	6 006	5 799	1 654	1 763	1 825	1 595	1 660	2 904	2 889
Lainakanta 1000 eur	15 897	19 458	20 719	22 824	24 871	27 335	30 056	34 622	39 902
Lainakanta eur/as	2 051	2 530	2 708	3 001	3 290	3 636	4 021	4 657	5 395

• Kumulatiivinen ylijäämä on kokonaan syöty vuoteen 2030 mennessä

Väestö ennen, nyt ja kohta

Loppi	2014	2019	2023	2025	2030	2040	2014-23	2014-23/v	2014-23	2014-23/v	2023-30	2023-30/v	2023-30	2023-30/v
Asukasluku	8 291	7 861	7 694	7 603	7 393	7 176	-597	-66	-7,2 %	-0,8 %	-301	-38	-3,9 %	-0,5 %
0-5 päivähoito	576	395	372	340	328	310	-204	-23	-35,4 %	-3,9 %	-44	-6	-11,8 %	-1,5 %
6 esiopetus	102	84	79	60	60	56	-23	-3	-22,5 %	-2,5 %	-19	-2	-24,1 %	-3,0 %
7-12 alakoulu	731	630	515	470	388	375	-216	-24	-29,5 %	-3,3 %	-127	-16	-24,7 %	-3,1 %
13-15 yläkoulu	329	342	309	291	239	206	-20	-2	-6,1 %	-0,7 %	-70	-9	-22,7 %	-2,8 %
16-18 lukio/toinen aste	290	293	285	306	256	191	-5	-1	-1,7 %	-0,2 %	-29	-4	-10,2 %	-1,3 %
19-23 nuoret työikäiset ja	276	241	283	221	221	160	7	1	2,5 %	0,3 %	-62	-8	-21,9 %	-2,7 %
24-64 työssäkäyvät	4 227	3 874	3 771	3 698	3 460	3 273	-456	-51	-10,8 %	-1,2 %	-311	-39	-8,2 %	-1,0 %
65-74 eläkkeelle siirtyneet	1 020	1 142	1 118	1 131	1 196	1 107	98	11	9,6 %	1,1 %	78	10	7,0 %	0,9 %
75-84 eläkkeellä olevat	548	625	742	810	907	974	194	22	35,4 %	3,9 %	165	21	22,2 %	2,8 %
85... ikääntyneet	192	202	246	276	338	524	54	6	28,1 %	3,1 %	92	12	37,4 %	4,7 %
Huoltosuhte	2014	2019	2023	2025	2030	2040	2014-23	2014-23/v	2014-23	2014-23/v	2023-30	2023-30/v	2023-30	2023-30/v
Loppi	64,6	72,5	72,2	76,0	84,3	94,3	8	1	11,8 %	1,3 %	12	2	16,7 %	2,1 %
Verrokkit	65,7	76,0	83,1	89,4	95,7	99,9	17	2	26,5 %	2,9 %	13	2	15,2 %	1,9 %
Kuntien ka	64,8	74,8	81,3	87,1	92,9	96,7	17	2	25,6 %	2,8 %	12	1	14,2 %	1,8 %
Mediaani-ikä	2014	2019	2023	2025	2030	2040	2014-23	2014-23/v	2014-23	2014-23/v	2023-30	2023-30/v	2023-30	2023-30/v
Loppi	45,0	48,0	49,0	51,0	53,0	56,0	4	0	8,9 %	1,0 %	4	1	8,2 %	1,0 %
Verrokkit ka	48,6	50,6	51,7	52,9	54,1	55,3	3	0	6,5 %	0,7 %	2	0	4,5 %	0,6 %
Kuntien ka	47,4	49,6	50,8	51,7	53,0	54,4	3	0	7,0 %	0,8 %	2	0	4,5 %	0,6 %

Asl. 2023M12* 7 694

Muutos kpl ja sijaluku koko maassa 2017-2022 -279 166
 Muutos %:ia ja sijaluku koko maassa 2017-2022 -4,31 % 117

- Tässä esitetyt tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen väestöennusteeseen. Tilastokeskus arvioi asukasluvun pienentyvän 301:llä vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2023.
- 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa, kaikki muut ikäryhmät pienentyvät.
- Väestöllinen huoltosuhte on maan keskitasoa ja verrokkiryhmää vähän vahvempi. Mediaani-ikä on lähellä keskitasoa.
- Verrokkiryhmä koostuu muista maaseutumaisista kunnista, joiden asukasluku poikkeaa enintään 30 % Lopen asukasluvusta.

Työn käynnistyminen

Ohjausryhmän tavoite ja työskentely

- Kunnanhallitus on nimennyt talouden tasapainottamistyölle ohjausryhmän 25.3.2024. Ohjausryhmään kuuluvat Jarmo Laukkanen (pj.), Suvi Louhelainen (vpj.), Leila Ahlqvist, Kaisa Ketonen ja Antti Salminen. Lisäksi ohjausryhmään ovat kuuluneet kunnanjohtaja Mikko Salmela ja talous- ja hallintojohtaja Jenny Saarela. Tarvittaessa ohjausryhmän kokouksiin on osallistunut myös kunnan johtoryhmän jäsen kuultavana asiantuntijana.
- Työn käynnistyessä ohjausryhmä asetti painelaskelmaan pohjautuen tasapainotustavoitteeksi noin 3 miljoonan euron sopeutuksen taloussuunnitelmakaudelle 2025-2027.
- Ohjelmassa esitettyjen keinojen jaksottumisesta johtuen talouden tasapainoa tavoitellaan vuoden 2028 loppuun mennessä, mutta kehitys-, arviointi- ja sopeutustoimenpiteitä voidaan ehdottaa myös pidemmälle ajalle.
- Työn käynnistyessä Lopen kunnan nykytilannetta arvioitiin FCG Oy:n tekemän talous- ja toiminta-analyysin perusteella. Lisäksi toteutettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkkoselvitys. Analyysin jälkeen kokonaiskuvaa täydennettiin laajalla haastattelukierroksella (33 henkilöä) 8.-25.4. välisellä ajalla. Analyysiä, talouden painelaskelmaa ja palveluverkkoselvitystä esiteltiin 15.4. Lopen valtuustoseminaarissa.
- Ohjausryhmän työn väliraportointi on esitelty kunnanhallitukselle 10.6.2024.
- Ohjausryhmä on kokoontunut viisi kertaa ja ohjausryhmän esitys talouden tasapainottamiseksi on hyväksytty ohjausryhmän kokouksessa 12.6.2024.

Päätöksenteko

- Ohjausryhmän esitys talouden tasapainottamiseksi on päätös, jossa määritellään sekä euromääräiset tavoitteet että jatkovalmistelulinjaukset, joihin kunnan päätöksenteossa voidaan sitoutua pitkällä tähtäimellä.
- Ohjausryhmä on ohjannut viranhaltijavalmistelua. Loppuraportissa esitetään hallitukselle ja edelleen valtuustolle päätettäväksi keinot, joiden pohjalta viranhaltijat voivat valmistella tuleviin talousarvioihin tasapainottamistoimenpiteitä hallintosäännön mukaisesti. Ohjausryhmä on varmistanut, että kunnalla on riittävästi keinoja ja jatkolinjauksia talouden tasapainon saavuttamiseksi.
- Lautakunnat ja valtuusto(t) päättävät (hallintosäännön mukaisin päätäntävaltuuksin) yksittäisistä toimenpiteistä tulevien talousarvioiden valmistelun yhteydessä, yleisten linjausten ja tavoitteiden mukaisesti.

Havainnot

Yleiset havainnot

- Haastattelujen perusteella tunnistettiin, että palveluiden järjestämisessä ja palveluvalikoimassa on sopeuttamisen varaa. Lopen kunnan talous on ollut ylijäämäinen pidemmän aikaa ja talouden hyvät vuodet ovat mahdollistaneet ”hyvän” jakamista, jonka kautta kustannusrakenne on päässyt kasvamaan kautta linjan.
- Palveluverkon osalta pienten koulujen asema nousi esille niin haastatteluiden kuin erillisen palveluverkkotarkastelun kautta. Myös oman lukion ylläpitämisen järkevyys tulevaisuudessa nousi esille.
- Lopen kunnan perimät maksut järjestämistään palveluista ovat hyvin alhaiset ja kuntalaisille tarjotaan merkittävässä määrin myös ilmaispalveluita, kuten tilavuokrat, ilmaistapahtumat.
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukiresursseja ja pienluokkia on merkittävässä määrin.
- Lopella on erikseen hyvinvoinnin ja vapaa-aikatoimen toimiala. Sen järkevyyttä erillisenä (pienenä) hallinnollisena toimialana tulee tarkastella.

Yleiset havainnot

- Lopen kunnassa on laaja toimielinrakenne. Lautakuntia, jaostoja, toimikuntia, neuvostoja jne. on paljon. Valtuustokauden vaihtuessa on tiivistettävä ja järkevöitettävä päätöksentekoa ja yhdistettävä esim. neuvottelukuntien ja jaostojen asioita KH:n päätöksenteon alle. Myös jäsenmääriä tulee tarkastella.
- Sairauspoissaolot eivät ole palanneet koronaa edeltävälle tasolle, näiden alentamiseen tulee kiinnittää huomiota.
- Henkilöstön osalta tulee tarkastella tehtäväkuvat, työtavat ja käytännöt. Sähköisyyden lisäämisessä ja järjestelmien yhdenmukaistamisessa on potentiaalia toiminnan tehostamiseksi.
- Hankintaprosessien osalta tulee varmistaa, että kunnalla on käytössä yhteiset kilpailutetut hankinnat ja ostojen seurantaikäytännöt.
- Kunnalla on omistuksessaan palvelutuotannon käytöstä poistuneita kiinteistöjä, jotka aiheuttavat vuosittaisia käyttötalouden kustannuksia ylläpidon ja mahdollisten korjausten vuoksi. Kiinteistöistä luopuminen vähentää myös niihin sitoutuvaa tukipalvelun tarvetta (kiinteistöhuolto). Palveluverkkomuutosten yhteydessä kiinteistöistä tulisi pyrkiä eroon.

Palvelutuotannon uudelleenarviointi 1/2

- Voimakkaasta talouden sopeuttamistarpeesta (10-15 % toimintakatteesta) johtuen Lopen kunta joutuu kriittisesti arvioimaan:
 - Lakisääteisten palvelujen tuottamistapoja ja lakisääteisiin palveluihin liittyviä vapaaehtoisia lisäyksiä laatuun ja/tai laajuuteen.
 - Vapaaehtoisten palvelujen kokonaisuutta ja tasoa, joka on kunnan voimavaroihin nähden kohtuullinen.
 - Minkä palvelujen tuottamisesta ja minkä palveluiden maksuttomuudesta kunta luopuu kokonaan.
- Kunnan on arvioitava kriittisesti oman työn kustannusta:
 - Kunnan oman palvelutuotannon kustannuksesta merkittävä osa sitoutuu järjestelmiin, ohjelmistoihin, koneisiin ja laitteisiin sekä varahenkilöiden varmistamiseen.
 - Kunnan omana toimintana toteuttamiin palveluihin sisältyy merkittäviä toiminnallisia riskejä mm. sen suhteen, että kunnalla ei ole omaa osaamista tai (taloudellista) mahdollisuutta uudistua. Toisaalta kunnalla on ammattitaitoista henkilöstöä, joiden osaamista voitaisiin hyödyntää vielä enemmän esim. alueellisesti.
 - Kunta tarvitsee uudistumiseen panostusta mm. sähköisten työkalujen, automatisaation ja robotiikan hyödyntämiseksi.
- Toimintakatteen pysyvä alentaminen edellyttää merkittäviä muutoksia nykyiseen toimintaan.

Palvelutuotannon uudelleenarviointi 2/2

- Asiantuntija- ja palvelutuotannonresurssi (oma vai osto) edellyttää kriittistä arviointia tehtävän työn määrästä – ja työn tekemisen kulttuurista sekä tarjottavien palvelujen laadusta ja laajuudesta.
 - Toiminnallinen minimi ja siihen harkiten tehdyt lisäykset
 - Kohtuullisen laatutason määrittely
 - Kuntien välinen yhteistyö
- Tiettyjen palveluiden järjestämistapaa (ulkoistaminen/yhtiöittäminen/alueellinen yhteistyö) olisi hyvä tarkastella tulevaisuudessa.

**Palveluverkkotarkastelu:
varhaiskasvatus,
perusopetus ja
lukiokoulutus**

Varhaiskasvatus

- Kunnan väestöennuste on laskeva. Vuoteen 2030 Lopen kunnassa ennustetaan olevan noin 400 asukasta nykyistä vähemmän. Syntyvyyden laskusta johtuen nuorimmat ikäluokat pienevät eniten. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palvelutarpeet supistuvat 2020-luvun aikana.
- Varhaiskasvatusikäisten (0-6-vuotiaiden) ikäryhmän ennustetaan olevan vuonna 2030 noin 25 lasta pienempi kuin nyt. Varhaiskasvatuksen palvelutarve laskee laskennallisesti yhden 21 lapsen ryhmän verran.
- Varhaiskasvatuksen rakenteiden takia lasku näkyy parhaiten yhden ikäluokan palvelussa eli esiopetuksessa.
- Varhaiskasvatuksen palvelutarve ei käytettävissä olevien ennustetietojen näkökulmasta ole supistumassa siinä määrin, että varhaiskasvatuksen palveluverkkoon oli tällä hetkellä mahdollista tehdä merkittäviä muutoksia
- Varhaiskasvatuksen rakenteelliset muutokset tulee toteuttaa toistaiseksi sopeuttamalla palvelutarjonta laskevaan palvelutarpeeseen ryhmien muodostamisen avulla. Täyttö- ja käyttöastetta tulee seurata aktiivisesti ja mitoittaa resurssit oikeassa suhteessa hoidon tarpeeseen.

Perusopetus

- Väestöennusteen perusteella kouluikäisten määrä supistuu eniten, 831 oppilaasta 562 oppilaaseen. Seuraavan kuuden (6) vuoden aikana vuosiluokkien 1-6 oppilasmäärä laskee 168 oppilaalla ja vuosiluokkien 7-9 oppilasmäärä noin sadalla (100) lapsella. Yhteensä vuosiluokkien 1-9 oppilasmäärä laskee 269 oppilaalla. Yläkouluikäisten määrän lasku jatkuu 2030-luvulla ja ennusteen mukaan lukuvuodesta 2032-2033 alkaen vuosiluokkien 7-9 oppilasmäärät jäävät alle 200 oppilaan.
- Perusopetuksen palvelutarpeen lasku vastaa vuosiluokilla 1-6 noin kahdeksan opetusryhmän ja vuosiluokilla 7-9 noin 5 opetusryhmän resurssia vastaavaa määrää.
- Ohjausryhmän työskentelyn aikana on tarkastelu kouluverkon tiivistämisen mahdollisuuksia.
- Ohjausryhmä on työnsä aikana tarkastellut jokaista esitettyä vaihtoehtoa, saanut tarkemmat kustannusvaikutuslaskelmat työnsä tueksi ja käynyt palveluverkon osalta keskustelua myös poliittisten ryhmien kesken ohjausryhmätyön ulkopuolella.
- Ohjausryhmä painotti kouluverkon tarkastelussa seuraavia näkökulmia: oppilasmäärä, alueellinen tasapaino ja tarve, rakennusten kunto, kuljetuskustannukset ja teiden turvallisuus.
- Koulujen lakkautusprosessiin ja –linjauksiin liittyen tulee huomioida, että Lopen kunnalla on valtuuston voimassa oleva päätös 19.4.1999, jonka mukaan:
 - ”Mikäli koulun oppilasmäärä on kolmena peräkkäisenä vuotena alle 20 oppilaan virallisena laskentapäivänä 30.9., koulun toimintaedellytykset otetaan erikseen käsiteltäväksi”.

Lukiokoulutus

- Tilastointipäivänä 20.9.2023 lukion opiskelijoiden lukumäärä 62.
- Yhteishaussa 2024 ensisijainen hakukohde lukio 38,6%:a. Suuri osa nuorista hakeutuu muualle kuin oman kunnan lukioon.
- Mikäli 9. luokkalaiset hakeutuvat tulevaisuudessa oman kunnan lukioon samoin kuin aikaisempina vuosina, jäävät lukion aloittavat ikäluokat alle 20 opiskelijan jo lukuvuodesta 2028-2029 lukien ja alle 15 opiskelijan lukuvuoden 2033-2034 jälkeen.
- Koulutuksen järjestämisen näkökulmasta opintojen järjestäminen vaikeutuu, kun aloittavan vuosikurssin koko jää alle 15 opiskelijan.

Talouden sopeuttaminen

Taloutta tasapainottavat keinot

- Talouden tasapainottamiseen esitettävät keinot ovat toimintakatetta pysyvästi alentavia (tuloja lisääviä tai menoja vähentäviä)
 - Yksittäisiä, kertaluonteisia eriä kuten myyntivoittoja tai alaskirjauksia ei esitetä keinoluettelossa (esim. kiinteistöjen myyntiin liittyvä sopeutussumma pitää sisällään käyttötalouden vuosittaisten ylläpitokulujen säästön)
 - Tehtävien uudelleen organisointiin ja palvelutarpeen muutokseen vastaamiseen liittyviä sopeutustoimia
 - ns. juustohöyliä eli avustusten leikkauksia, ostojen ja hankintojen vähentämisiä
 - Tulorahoitusta lisätään maksujen, taksojen ja tilavuokrien korotuksilla
 - Kiinteistöveroprosenttien nosto
 - **Sopeutustoimien eurovaikutus yhteensä noin 2,8 milj. euroa vuosien 2025-2028 aikana**
- Talouden tasapainottamisen täytäntöönpano ajoittuu taloussuunnitelmakaudelle 2025-2028.

Yhteistoimintaneuvottelut

- Kunnanhallitus päätti 10.6.2024 käynnistää koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, koska tulevilla päätöksillä voi olla myös sellaisia henkilöstövaikutuksia, jotka edellyttävät neuvottelujen käymistä.

Sopetuksen riittävyys

Painelaskelma, kun huomioidaan sopeutustoimien ja kiinteistöveron nousun kokonaisuutta

Loppi	Trendi 2017-2022		971 <- "Verohäntä"		1 573 <- VOS erä				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Asukasluku	7 749	7 692	7 650	7 606	7 560	7 518	7 474	7 434	7 396
Veroprocentti	21,50	8,86	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90	8,90
Toimintakate 1000 e	-50 020	-21 170	-21 768	-21 903	-21 739	-22 212	-22 752	-23 544	-24 368
...josta sopeutus	0	0	0	-1 035	-662	-412	-262	0	0
Toimintakatteen muutos 1000 e	-5 285	28 851	-599	-135	164	-473	-540	-792	-824
...muutos %:ia	11,8 %	-57,7 %	2,8 %	0,6 %	-0,8 %	2,2 %	2,4 %	3,5 %	3,5 %
Tuloverotulo 1000 e	28 852	14 530	14 138	14 982	15 730	16 139	16 445	16 766	17 097
Kiinteistövero 1000 e	2 106	2 203	2 450	2 861	2 970	3 001	3 032	3 064	3 096
Osuus yhteisöveron tuotosta 1000 e	2 818	1 829	1 400	1 364	1 433	1 528	1 574	1 621	1 670
Verotulot yhteensä 1000 e	33 776	18 562	17 988	19 206	20 133	20 667	21 051	21 451	21 864
Valtionosuudet 1000 e	18 681	6 309	4 931	4 607	4 461	4 288	4 695	4 635	4 569
...muutos 1000 e	1 324	-12 372	-1 377	-325	-146	-173	407	-59	-66
...muutos %:ia	7,6 %	-66,2 %	-21,8 %	-6,6 %	-3,2 %	-3,9 %	9,5 %	-1,3 %	-1,4 %
Verorahoitus yhteensä 1000 e	52 457	24 871	22 919	23 812	24 594	24 956	25 746	26 087	26 433
...muutos 1000 e	2 950	-27 586	-1 951	893	782	361	790	341	346
...muutos %:ia	6,0 %	-52,6 %	-7,8 %	3,9 %	3,3 %	1,5 %	3,2 %	1,3 %	1,3 %
Käyttökate 1000 e	2 437	3 701	1 151	1 909	2 855	2 744	2 994	2 543	2 065
Rahoitustuotot ja -kulut 1000 e	-203	-382	-568	-594	-601	-595	-584	-595	-638
Vuosikate 1000 e	2 234	3 319	584	1 315	2 254	2 149	2 410	1 948	1 427
Poistot 1000 e	2 118	2 317	2 448	2 413	2 385	2 360	2 327	2 298	2 324
Satunnaiset tulot ja menot 1000 e	0	-537	0	0	0	0	0	0	0
Yli-/alijäämä 1000 e	115	465	-1 864	-1 098	-131	-212	83	-350	-897
Kumulatiivinen jäämä 1000 e	18 270	17 195	16 871	15 773	15 642	15 430	15 513	15 163	14 266
Kumulatiivinen jäämä eur/as	2 358	2 436	2 205	2 074	2 069	2 052	2 076	2 040	1 929
Nettoinvestoinnit 1000 e	6 006	5 799	1 654	1 763	1 825	1 595	1 660	2 904	2 889
Lainakanta 1000 eur	15 897	19 458	20 719	21 358	21 220	20 941	20 490	21 696	23 419
Lainakanta eur/as	2 051	2 530	2 708	2 808	2 807	2 786	2 742	2 918	3 166

- Huomioitu sopeutustoimien 2,8 M€ jaksottuminen vuosille 2025-2028
- Toimet riittäisivät toteutuessaan tasapainottamaan Lopen kunnan talouden niukasti vuodelle 2028
- Toimintakatteen kasvu tulee kuitenkin saada jatkossakin pysymään alle 3 % tasolla, koska tilanne muuten heikkenee uudelleen vuosikymmenen vaihteessa -> aktiivinen palvelutarjonnan sopeuttaminen palvelutarpeen muutoksiin.

Missä ajassa tasapainottaminen tulee tehdä? Lopella tähän on ylijäämän ansiosta aikaa

- Kuntalaki 110 § *Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.*
 - Kun tuloslaskelma on tasapainossa, kunta pystyy kattamaan omilla toimintatuloillaan, verotuloillaan, valtionosuuksilla, rahoitustuotoilla ja satunnaisilla tuloillaan vastaavat menot – tuloslaskelman tulos on samalla positiivinen ja tilinpäätösjärjestelyjen jälkeen ylijäämäinen.
 - Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan huomioida talousarvion laadintavuoden **taseeseen kertyväksi arvioitu (kumulatiivinen) ylijäämä**
 - Taloussuunnitelma voi siten olla alijäämäinen, mutta enintään niin paljon kuin laadintavuoden lopussa arvioidaan kertyvän ylijäämää
 - Ylijäämää 2024 lopussa arvion mukaan 16,87 miljoonaa euroa, vuosina 2025-2027 alijäämää saisi kertyä korkeintaan tämän verran
 - Jos alijäämää kertyisi suunnitelmavuosina 16,87 miljoonaa euroa, vuosi 2028 ei enää voi olla alijäämäinen (esim. vuoden 2026 taloussuunnitelmassa)
- Kuntalaki 110 § *Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.*
 - Eli kumulatiivisesti alijäämäinen 2024 tilinpäätös vahvistetaan 2025 → seuraavan vuoden alusta lukien neljän vuoden aikana 2026, 2027, 2028 ja 2029.
- Konsernin alijäämän vaikutus arviointikriteeriin:
 - Jos kunta tekee tilinpäätösvuonna ja viitenä seuraavana vuonna alijäämäisen tuloksen; tai jos konsernin alijäämä on tilinpäätösvuonna vähintään 500 euroa/ asukas ja seuraavana vuonna 1 000 euroa/asukas, kunta joutuu arviointimenettelyyn

Kunnan omistuksessa olevien kiinteistöjen tarkastelu osana talouden sopeuttamista

- Ohjausryhmä esittää, että kunnan omistuksessa olevat kiinteistöt, jotka ovat vajaakäytöllä eivätkä kunnan palvelutuotannon käytössä, pyritään realisoimaan joko myymällä tai purkamalla, mikäli se talouden kannalta järkevää.

Kiinteistöverotarkastelu osana talouden sopeuttamista 1/2

- Ohjausryhmä esittää, että toimintakatteeseen vaikuttavien sopeutuskeinojen lisäksi Lopen tulorahoitusta lisätään kiinteistöveroprosentteja korottamalla vuoden 2025 alusta lukien siten, että kiinteistöverotulot kasvavat vuositasolla noin 400 000 euroa.
- Kiinteistöveroprosenttien taso päätetään erikseen osana talousarvion 2025 päätöksentekoa syksyllä 2024.
- Loppi sitoutuu edistämään lisäksi aurinkovoimalahankkeita, joiden kautta kiinteistöverotuloja on myös mahdollisuutta kasvattaa. Painelaskelmassa on huomioitu tällä hetkellä vuodesta 2026 kiinteistöverotuottoihin 80 000 euron lisäys valmistelussa olevasta aurinkovoimalahankkeesta.

Kiinteistöverotarkastelu osana talouden sopeuttamista 2/2

	Vero% 2024	Vero €	Vero% 2025	Vaikutus €
Yleinen kiinteistövero maapohja (1,30-2,00)	1,30	671 000	1,40	50 000
Yleinen kiinteistövero rakennukset (0,93-2,00)	0,93	493 000	1,10	90 000
Vakituiset asuinrakennukset (0,41-1,00)	0,41	803 000	0,50	175 000
Muut asuinrakennukset (0,93-2,00)	0,93	509 000	1,10	90 000
Rakentamaton rakennuspaikka (2,00-6,00)	2,00	5 000	4,00	5 000
Yhteensä				410 000

	Vero% 2024	Vero €	Vero% 2025	Vaikutus €
Yleinen kiinteistövero maapohja (1,30-2,00)	1,30	671 000	1,30	
Yleinen kiinteistövero rakennukset (0,93-2,00)	0,93	493 000	1,20	140 000
Vakituiset asuinrakennukset (0,41-1,00)	0,41	803 000	0,55	270 000
Muut asuinrakennukset (0,93-2,00)	0,93	509 000	1,20	145 000
Rakentamaton rakennuspaikka (2,00-6,00)	2,00	5 000	4,00	5 000
Yhteensä				560 000

	Vero% 2024	Vero €	Vero% 2025 (max.)	Vaikutus €
Yleinen kiinteistövero maapohja (1,30-2,00)	1,30	671 000	2,00	350 000
Yleinen kiinteistövero rakennukset (0,93-2,00)	0,93	493 000	2,00	560 000
Vakituiset asuinrakennukset (0,41-1,00)	0,41	803 000	1,00	1 140 000
Muut asuinrakennukset (0,93-2,00)	0,93	509 000	2,00	580 000
Rakentamaton rakennuspaikka (2,00-6,00)	2,00	5 000	6,00	9 000
Yhteensä				2 639 000

- Oheinen esimerkkitarkastelu osoittaa, minkä verran eri kiinteistöverolajien korotuksilla olisi tämän hetkisillä arvioilla saatavissa vuosittaisia lisätuottoja.
- Ylimmän laskelman prosentit vertautuvat hyvin lähialueeseen. Alimmassa tarkastelussa prosentit, joihin kiinteistövero voidaan maksimissaan määrätä.

Kiitos

Loppi